

Kiltri kraavi ja Kroodi oja vaatlus

07.04.2023, Marko Vainu

Kiltri kraav

1. Kuiv kraavi ots.
2. Truup on olemas. Truubist ida pool oli veidi seisvat vett, aga truubist läbi see ei läinud. Truubist lääne pool oli kuiv.

3. Sobilikum koht Kiltri kraavi kui registriveekogu lähteks. Niiske põhjaga kraav laskub ca. viie meetri laiusesse soisesse vagumusse, kus kulu all oli vesi. Sellest kohast alates oli kraavis püsivalt vesi sees.

4. Saavad kokku teeäärne kraav ja Kiltri kraav. Teeäärne kraav oli kuiv, kõigest niiske põhjaga. Teeäärse kraavi ühinemiskohast mõned m allavoolu oli ka üks toruots, mis tuleb ilmselt tee alt. Sealt ka vett ei tulnud. Kiltri kraavi enda kohas kasvab tihe roostik ja oli näiliselt seisev vesi.

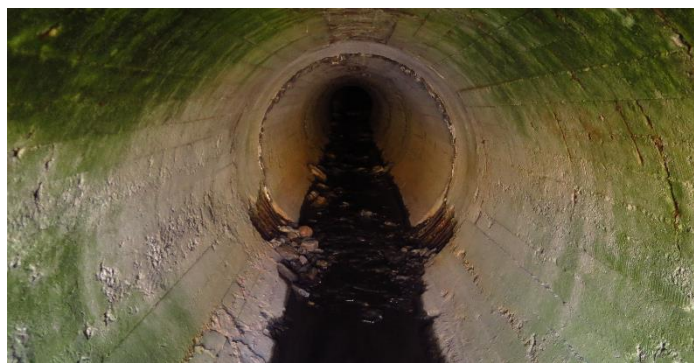
5. Vesi voolab torusse.

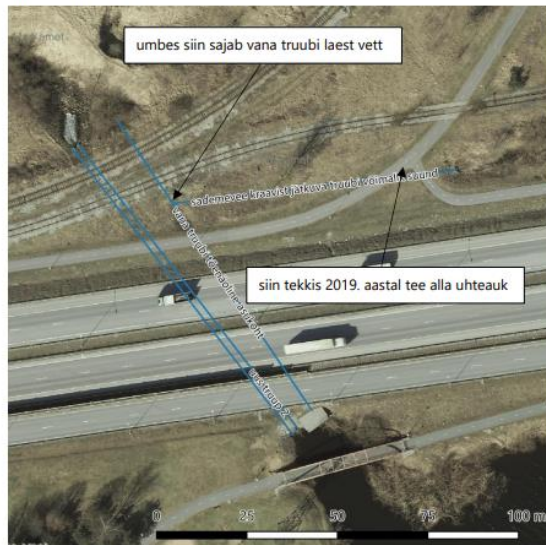
6. Kahe lehtriga vajumiskoht. Lõunapoolsem on laiem ja madalam, põhjapoolsem on väiksem, kuid läheb püstloodis alla. Lõunapoolse põhjas on kulu või vähemalt tundub olevat. Vett kindlasti pole. Põhjapoolse servast ulatub kulu üle, mistõttu sisse küünitada oleks ohtlik.

7. Põhikaardil on märgitud ühe truubi lõpp ja teise algus. Tegelikult pole midagi. **Tuleks ETAKist kustutada.**
8. Kahe meetri kõrgune kollektori ots, mille põhjas voolas veidi vett välja. Kollektoris saab paarkümmend m sisse minna. Seal on laepalgid osaliselt sisse langenud ning kollektori lae idapoolsest servast langeb vesi sisse. Otse lõpeb kõrge kollektor ära ning sealt vett ei tulnud. Sarnase vaatluse on 2019. aasta septembris teinud Maves (Kupits & Ott, 2019; lk 47 ja 48). Kuna punktis 5 voolas torusse võrreldav kogus vett, kui siin punktis välja, saab järeldada, et tegemist on Kiltri kraavi väljavooluga ning kogu Kroodi oja alguslõigu vesi pärines vaatluse ajal tegelikult Kiltri kraavist. Maardu järvest vaatluse ajal väljavool puudus.

osa lõunakarjääri veest liigub karjäärist kaevandusse ja sealt Kroodi oja (Valgma, et al., 2013)

Kaart 16 Järvest Kroodi oja väljavooluga seotud torud

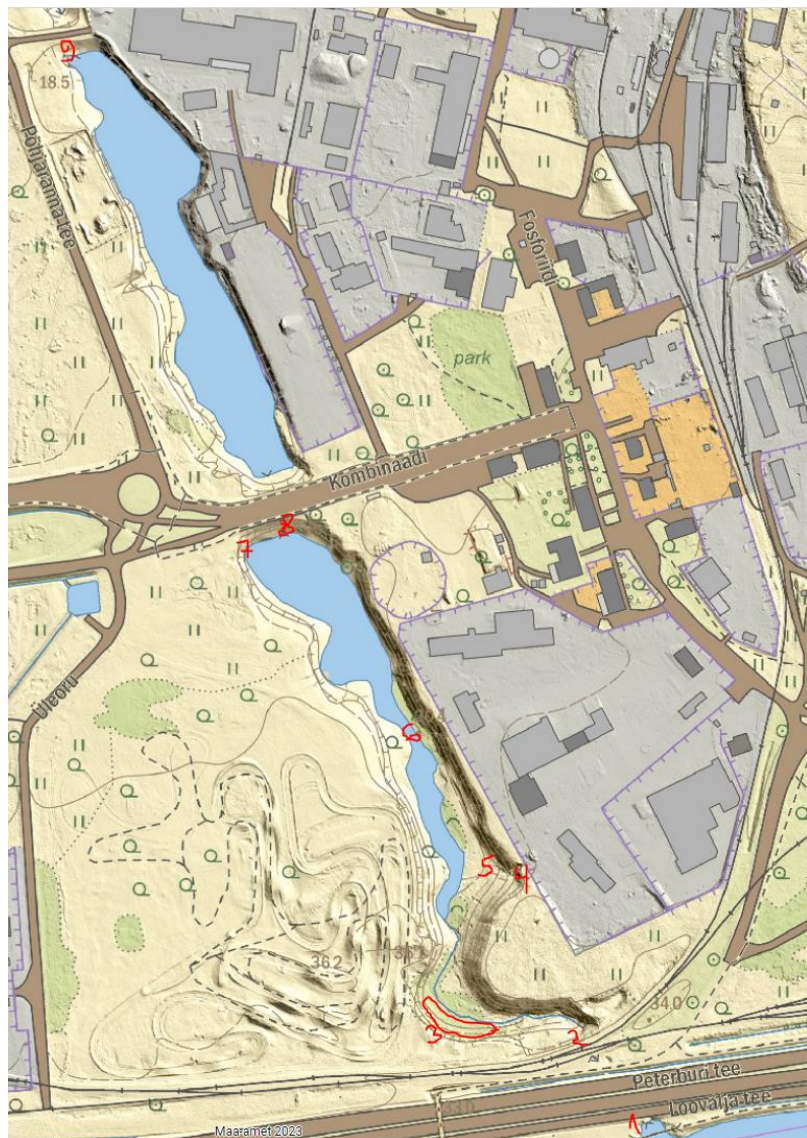

Foto 10 vanas truubis, 25m suudmest järve suunas.

Järeldus: Kiltri kraavi ruumikuju ülesvoolupoolset otsa võib lühendada kuni veega täitunud osa alguseni. Kuna vaatlus toimus varakevadel, samal ajal kui mitmetel Eesti jõgedel mõõdeti kümnendi kõrgemaid veetasemeid, pole põhjust arvata, et kraavi praeguse ülemjooksu osas kunagi voolavat vett oleks. Kraavi alamjooksuga peaks liitma torus kulgeva osa ja selle väljavoolu kuni Maardu järve väljavoolutruupideni. Ettepanek Kiltri kraavi ja Kroodi oja lähtelõigu ruumikujudeks on järgmine:

Kroodi oja

1. Kroodi oja peaks lähtuma Maardu järvest. Selleks on Narva maantee rekonstrueerimise käigus rajatud binokkeltruup. Vaatluse hetkel järve veetase truubini ei ulatunud. Kordagi ei vaadeldud järvest väljavoolu ka Maardu järve koormuse uuringu raames 2018. detsembrist 2019. novembrini (Kupits & Ott, 2019; lk. 44). Selle kõrval oleva vana betoonregulaatori kaudu väljavoolu teadaolevalt ei toimu (Kupits & Ott, 2019) ning ka vaatluse ajal ei olnud näha, et vesi betoonkonstruktsiooni sisse voolaks.

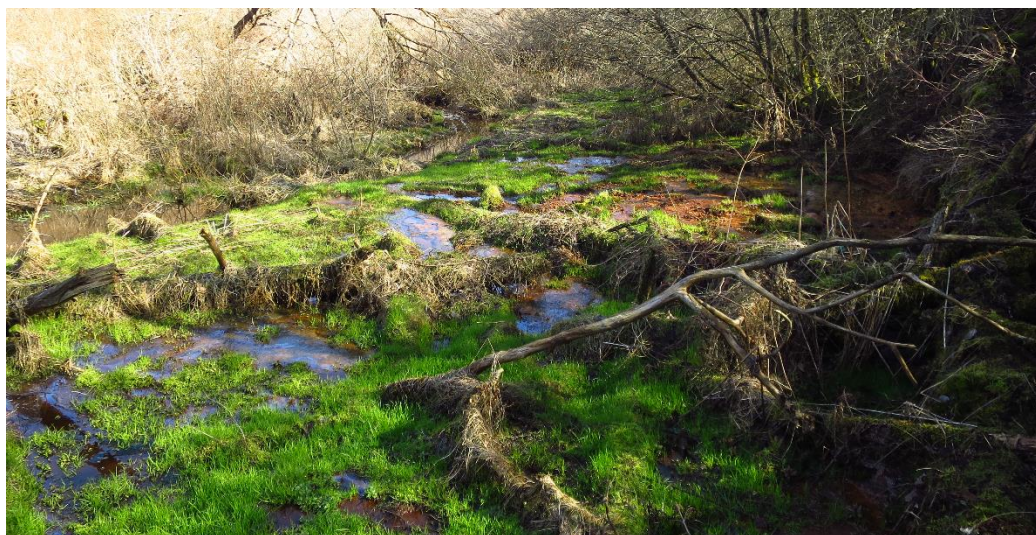

2. Binokkeltruubi teine, samuti kuiv, ots.

3. Piiritlematute ja seetõttu loendamatute väljavoolukohtadega allika-ala. Nõlva jalamil on peaagu katkematu ookriväli, millelt voolavad hulgalised nired üle lauge kaldega allikasoo ojja.

4. Kuiv toru oru nõlva ülaosas.

5. Idakalda suurim allika-ala. Üksikute, piiritletavate allikate asukohti siin vaatlusprotokollis ei esitata. Need sisestatakse allikad.info andmebaasi. Kuna Kiltri kraavist tuleb oja tagasihoidlik veehulk ja Maardu järvest mitte midagi, siis peamiselt pärinebki oja vesi Kroodi orus tiikidest ülesvoolu olevatest allikatest.

6. Tiigi tegelik lõunapiir. Praegu on ETAKis kaardistatud tiik liiga kaugele lõunasse, kus tegelikult voolab oja konkreetses sängis ning seda ääristavad allikasood ja rooväljad, kus saab kummikuga probleemideta kõndida. **Tiigi piiri tuleks ETAKis korrigeerida.**

7. Veerohke toruots.

8. Ei ole paisu. Vesi voolab takistamatult truupi.

9. Paisurajatis on, aga varjasid pole ees. Vesi voolab vabalt binokkeltruupi. Seega pole paisjärv, vaid oru süvendamise tulemusel moodustunud laiend. Kuna on kaardistatud ETAKis seisuveekoguna ning on üle 1 ha, kuid EELISes pole, siis on perspektiivselt vaja tüüpi. Et pole looduslik ega paisjärv, jääb üle vaid tehisjärv.

Järeldus: Kuigi oja lähtumine Maardu järvest on harv, on siiski otstarbekas säilitada oja järv oja lähteveekoguna. Vastasel korral tuleks määrata oja lähteks Kiltri kraav, kuid siis tekib probleem kraavi lõppemise ja oja algamise koha piiritlemisega. Küll tuleks oja lähtelõiku ETAKis korrigeerida nii, et see kattuks binokkeltruubi, mitte endise kollektoriga. Ettepanek oja ja kraavi ruumikujude kaardistamiseks on esitatud Kiltri kraavi järelduse juures.

Kasutatud kirjandus

Kupits, K. & Ott, I. 2019. *Maardu järve koormuse uuring ja meetmed seisundi parandamiseks*. Maves OÜ, Tallinn (<https://maardu.ee/documents/820601/1225905/Maardu+j%C3%A4rve+koormuse+uuring+ja+meetmed+seisundi+parandamiseks.pdf/51d5cfd0-1e91-4478-934f-f68e69587bc5>)